

Hämeenlinnan seutuseminaari 16.3.2006

Kuntaliitto
Kommunförbundet

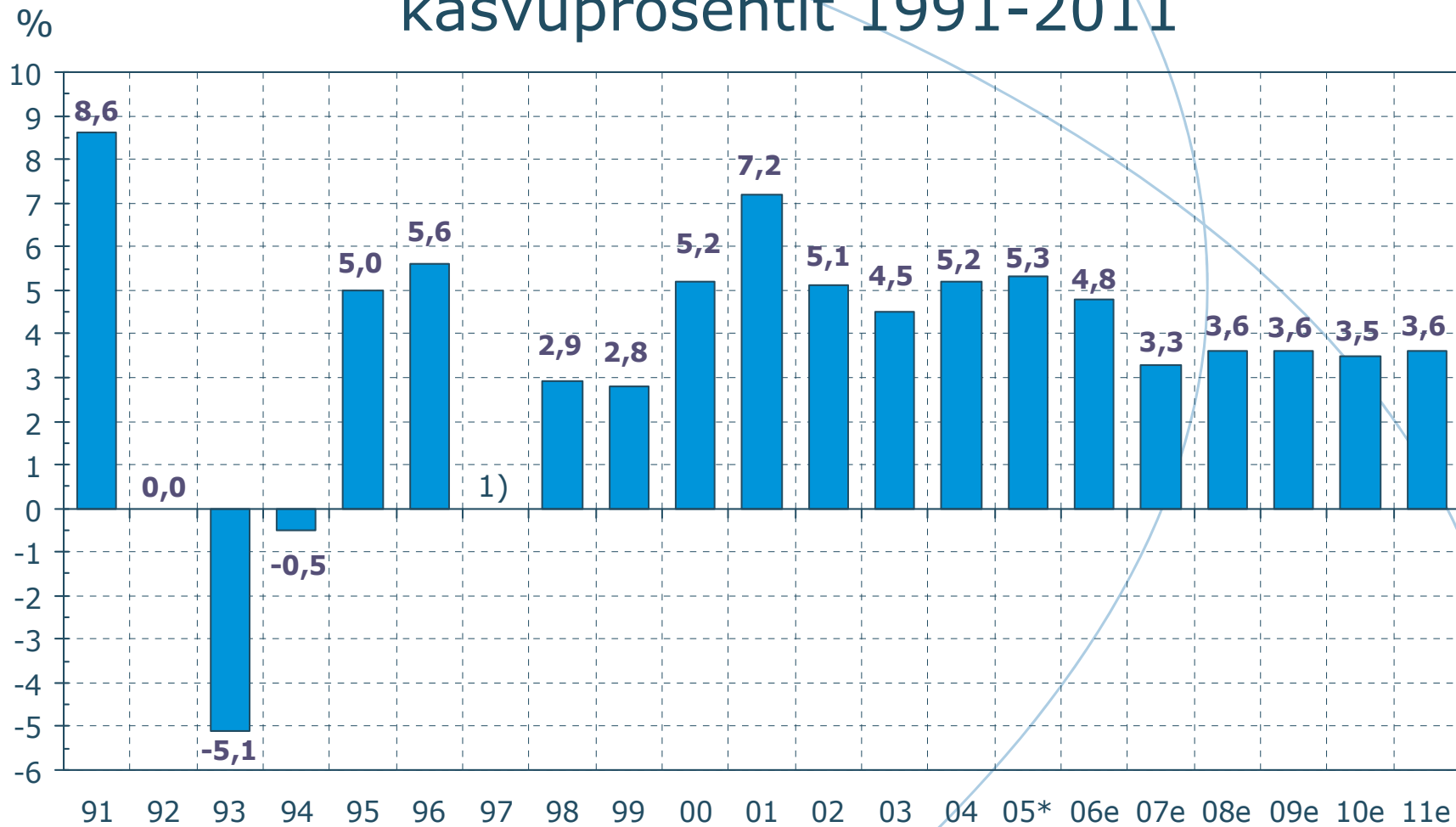
Kunnat muutosjohtajiksi!

Varatoimitusjohtaja

Timo Kietäväinen

Suomen Kuntaliitto

Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen kasvuprosentit 1991-2011

Lähde: Vuodet 1991-2005 Tilastokeskus. Vuosien 2006-2011 ennusteet KUTHANEK 7.3.2006.

1) Mm. opetustoimen ylläpitäjämällin johdosta vuodet 1997-2011 eivät ole täysin vertailukelpoisia aikaisempien vuosien kanssa

Kuntien ja kuntayhtymien talous, mrd. €

Lähde: KUTHANEK 7.3.2006

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Toimintakate	-18,01	-18,72	-19,30	-19,99	-20,70	-21,41	-22,18
Verotulot	14,26	14,83	15,56	16,19	16,81	17,37	17,95
Käyttötalouden valt.os.	5,07	5,44	5,69	6,00	6,19	6,37	6,55
Muut rahoituserät, netto	0,12	0,11	0,10	0,10	0,09	0,09	0,10
Vuosikate	1,44	1,67	2,05	2,30	2,39	2,42	2,42
Poistot	1,71	1,74	1,77	1,79	1,82	1,84	1,87
Satunnaiset erät, netto	0,30	0,60	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Tilikauden tulos	0,03	0,53	0,53	0,76	0,82	0,83	0,80
<hr/>							
Vuosikate	1,44	1,67	2,05	2,30	2,39	2,42	2,42
Satunnaiset erät, netto	0,30	0,60	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Tulorahoituksen korjauserät	-0,44	-0,75	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35	-0,35
Investoinnit, netto	-2,27	-1,99	-2,35	-2,35	-2,35	-2,35	-2,35
Rahoitusjäämä ¹⁾	-0,97	-0,47	-0,40	-0,15	-0,06	-0,03	-0,04
Lainakanta	7,58	8,25	8,66	8,82	8,88	8,93	8,98
Kassavarat	3,25	3,45	3,44	3,42	3,42	3,40	3,38

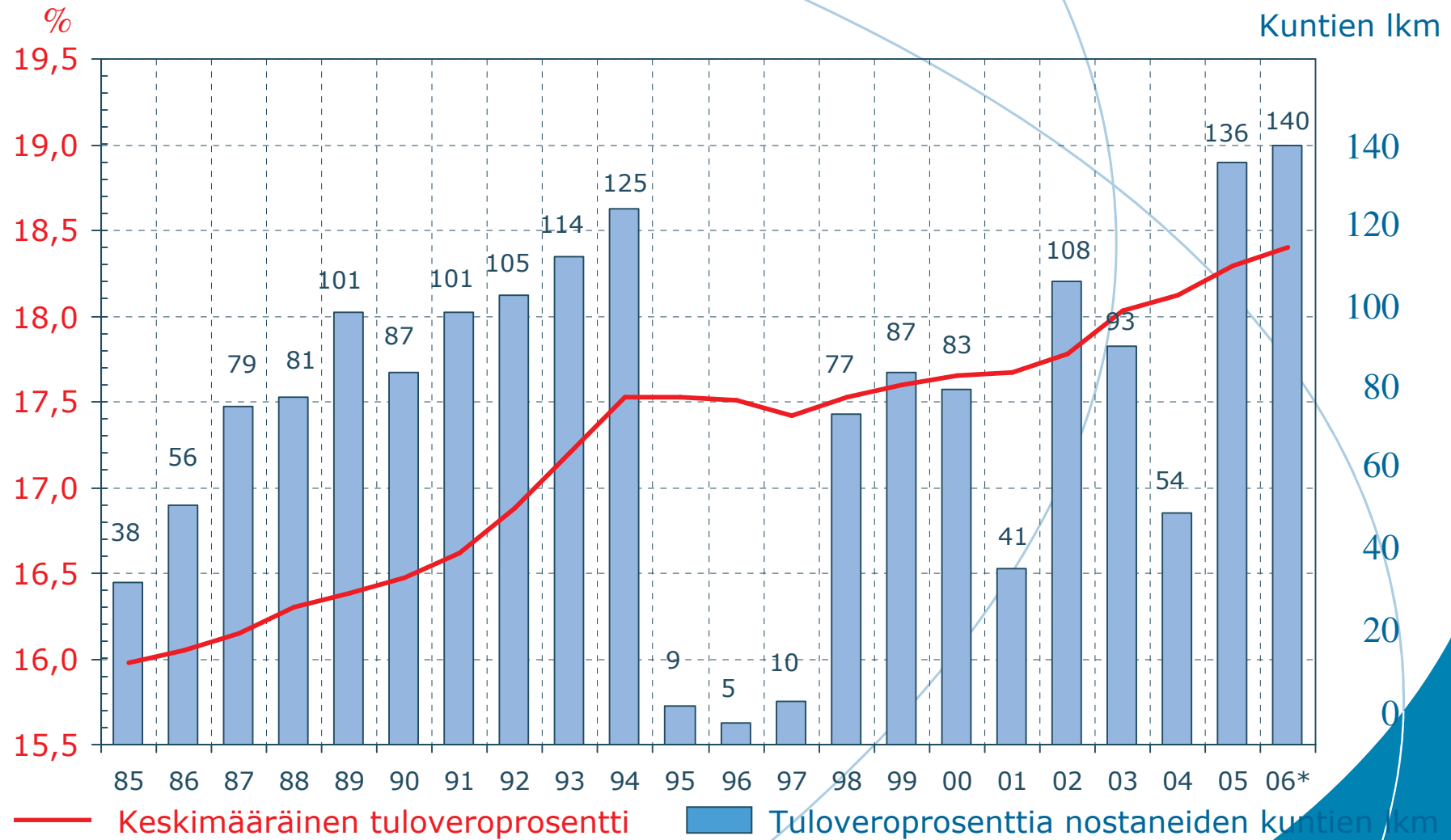
1) Vuosikate + satunnaiset erät, netto + tulorahoituksen korjauserät + investoinnit,netto

Kuntien verotulot vuosina 2005-2011, mrd. €

Lähde: KUTHANEK 7.3.2006

Verolaji	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Kunnallisvero	12,36	12,95	13,54	14,11	14,66	15,17	15,70
Yhteisövero	1,16	1,12	1,24	1,27	1,30	1,32	1,34
Kiinteistövero	0,73	0,76	0,78	0,81	0,85	0,88	0,91
Verotulot yhteensä	14,25	14,83	15,56	16,19	16,81	17,37	17,95
Verotulot/BKT, %	9,2	9,1	9,2	9,4	9,4	9,4	9,5
Muutos, %							
Kunnallisvero	3,6	4,8	4,6	4,2	3,9	3,5	3,5
Yhteisövero	9,8	-3,6	10,7	2,4	2,4	1,5	1,5
Kiinteistövero	5,8	4,8	2,6	3,8	4,9	3,5	3,4
Verotulot yhteensä	4,2	4,0	4,9	4,0	3,8	3,3	3,2
Tuloveroprosentti, keskim.	18,29	18,40	18,40	18,40	18,40	18,40	18,40
Yhteisöveroprosentti	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0	26,0
Osuus yhteisöverosta, %	22,03	22,03	22,03	22,03	22,03	22,03	22,03

Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti sekä tuloveroprosenttia nostaneet kunnat 1985-2006

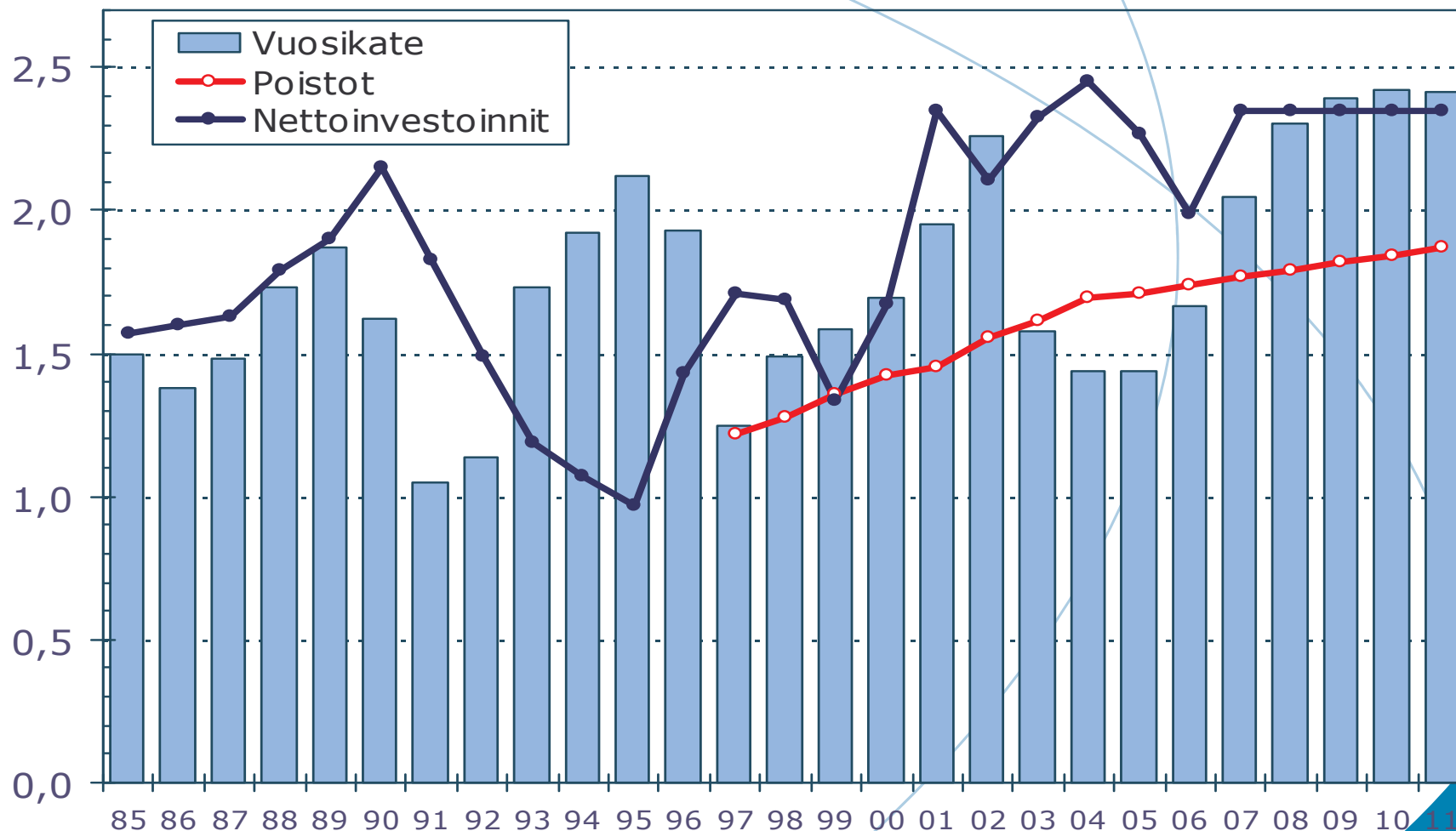

Kuntien ja kuntayhtymien bruttomenot, mrd. €

Lähde: KUTHANEK 7.3.2006

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Toimintamenot yht.	26,33	27,60	28,51	29,55	30,61	31,69	32,84
- Palkat	12,48	12,92	13,31	13,80	14,30	14,79	15,28
- Muut henkilöstömenot	3,81	4,01	4,15	4,29	4,42	4,54	4,67
- Ostot	7,98	8,42	8,84	9,29	9,75	10,24	10,75
- Muut toimintamenot	2,06	2,25	2,21	2,17	2,14	2,12	2,14
Korkomenot	0,22	0,25	0,27	0,27	0,28	0,29	0,29
Investoinnit	3,25	3,20	3,20	3,20	3,20	3,20	3,20
Yhteensä	29,80	31,05	31,98	33,03	34,10	35,18	36,32
Muutos-%:							
Toimintamenot yht.	5,3	4,8	3,3	3,6	3,6	3,5	3,6
-Palkat	4,3	3,5	3,0	3,7	3,6	3,4	3,3
-Ostot	7,0	5,5	5,0	5,0	5,0	5,0	5,0
Menot yhteensä	4,6	4,2	3,0	3,3	3,2	3,2	3,3

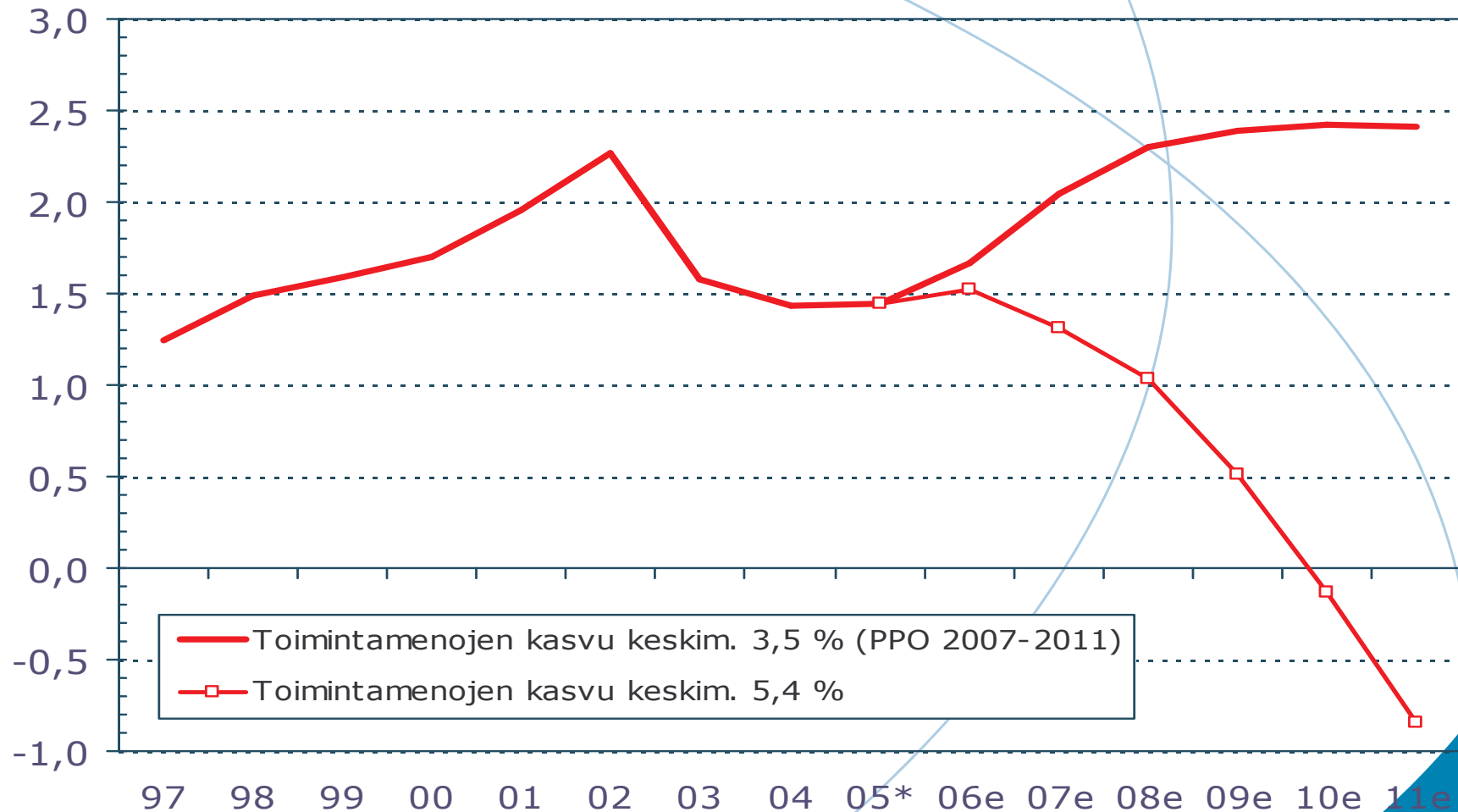
Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot ja nettoinvestoinnit 1985-2011, mrd. € (käyvin hinnoin)

Lähde: Vuodet 1985-2005 Tilastokeskus. Vuosien 2006-2011 ennuste: KUTHANEK 7.3.2006

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, mrd.€:

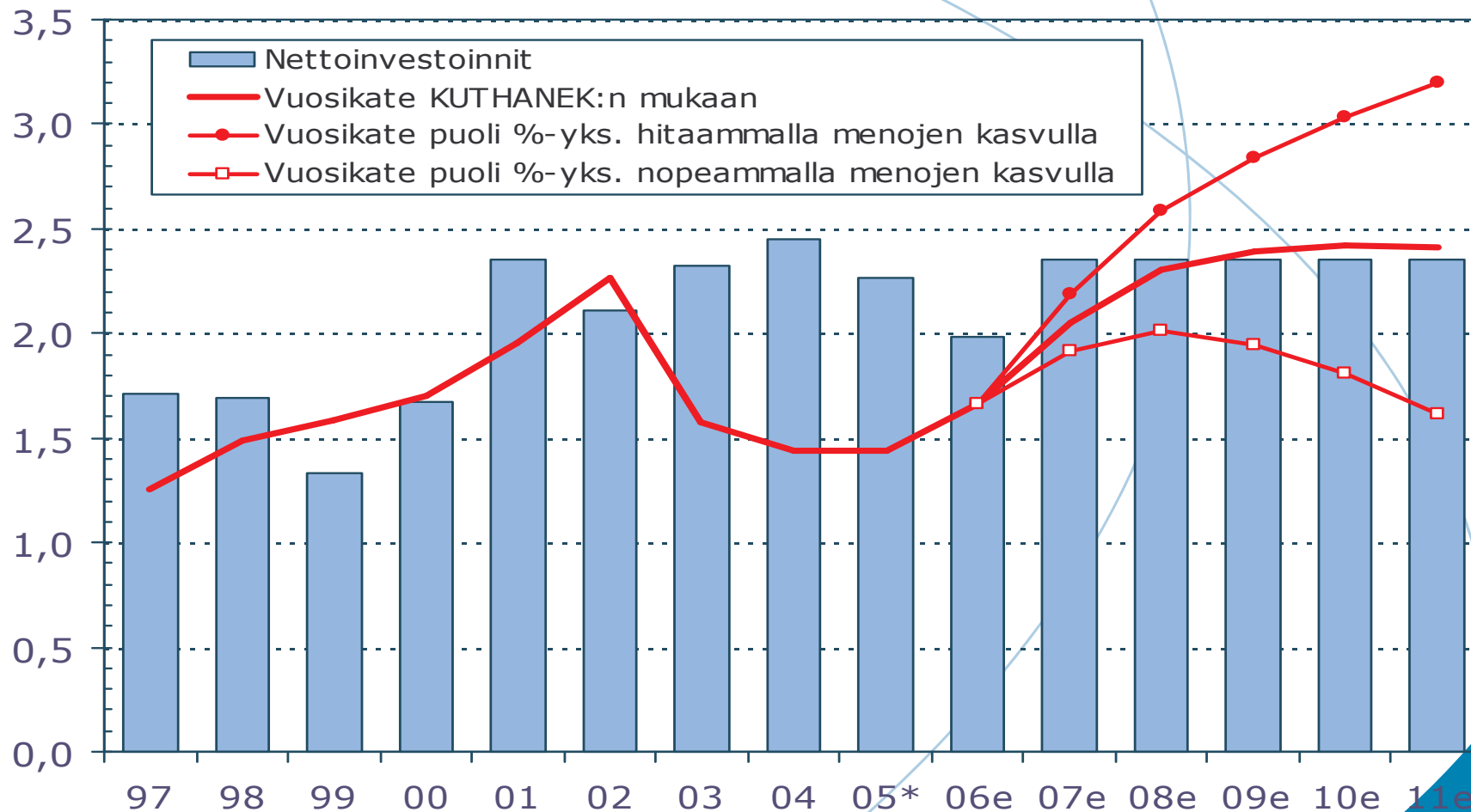
Vuosikatteen herkkyys toimintamenojen kasvulle

Lähde: Vuodet 1997-2005 Tilastokeskus. Vuosien 2006-2011 ennuste: KUTHANEK 7.3.2006

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate ja nettoinvestoinnit, mrd.€

	2007	2008	2009	2010	2011
Toimintamenojen nimellinen kasvu KUTHANEK:n arvion mukaan, %:	3,3	3,6	3,6	3,5	3,6
Arvioitu kuntatalouden kustannustason muutos, %:	2,3	2,8	2,8	2,6	2,6

Lähde: Vuodet 1997-2005 Tilastokeskus. Vuosien 2006-2011 ennuste: KUTHANEK 7.3.2006

Tietoja kuntien taloudesta vuosilta 1999-2005

Pl. Ahvenanmaa. Sisältää eriytetyt liikelaitokset.

Lähde: Tilastokeskus

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005 TPA
Vuosikate:							
Mrd euroa	1,31	1,48	1,70	1,97	1,24	1,10	1,05
Asukasta kohti, €	254	287	330	380	240	211	200
Vuosikate %:a poistoista	113	124	141	151	93	79	74
Tilikauden tulos, mrd euroa	0,52	0,94	0,66	1,00	0,14	-0,16	-0,06
Lainakanta:							
Mrd euroa	3,66	3,85	4,04	4,47	5,19	6,11	6,94
Asukasta kohti, €	711	746	781	863	999	1 173	1 327

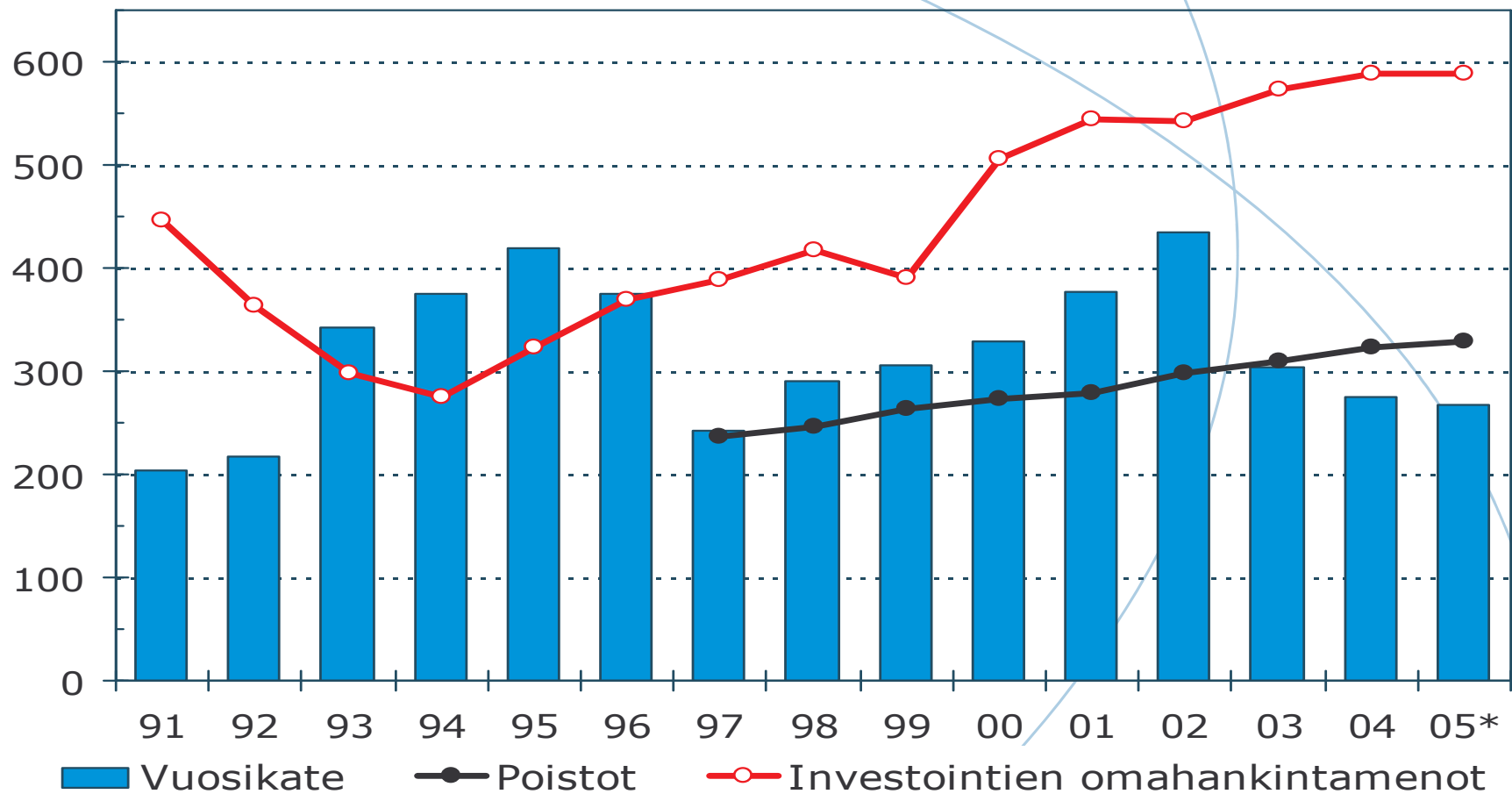
Kunnat asukasta kohti lasketun vuosikatteen mukaan:

Vuosikate, €/as.

Kuntien lukumäärä (ko. vuoden kuntajaolla)

Negatiivinen	87	196	117	42	63	138	139
0 - 100	128	102	72	23	93	117	114
101 - 250	160	88	138	100	157	119	123
251 - 400	44	29	74	149	89	40	28
401 - 550	11	9	15	84	22	10	7
551 -	6	12	16	34	6	4	5
Kuntien lkm yhteensä	436	436	432	432	430	428	416

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate, poistot sekä investointien omahankintamenot, €/as.

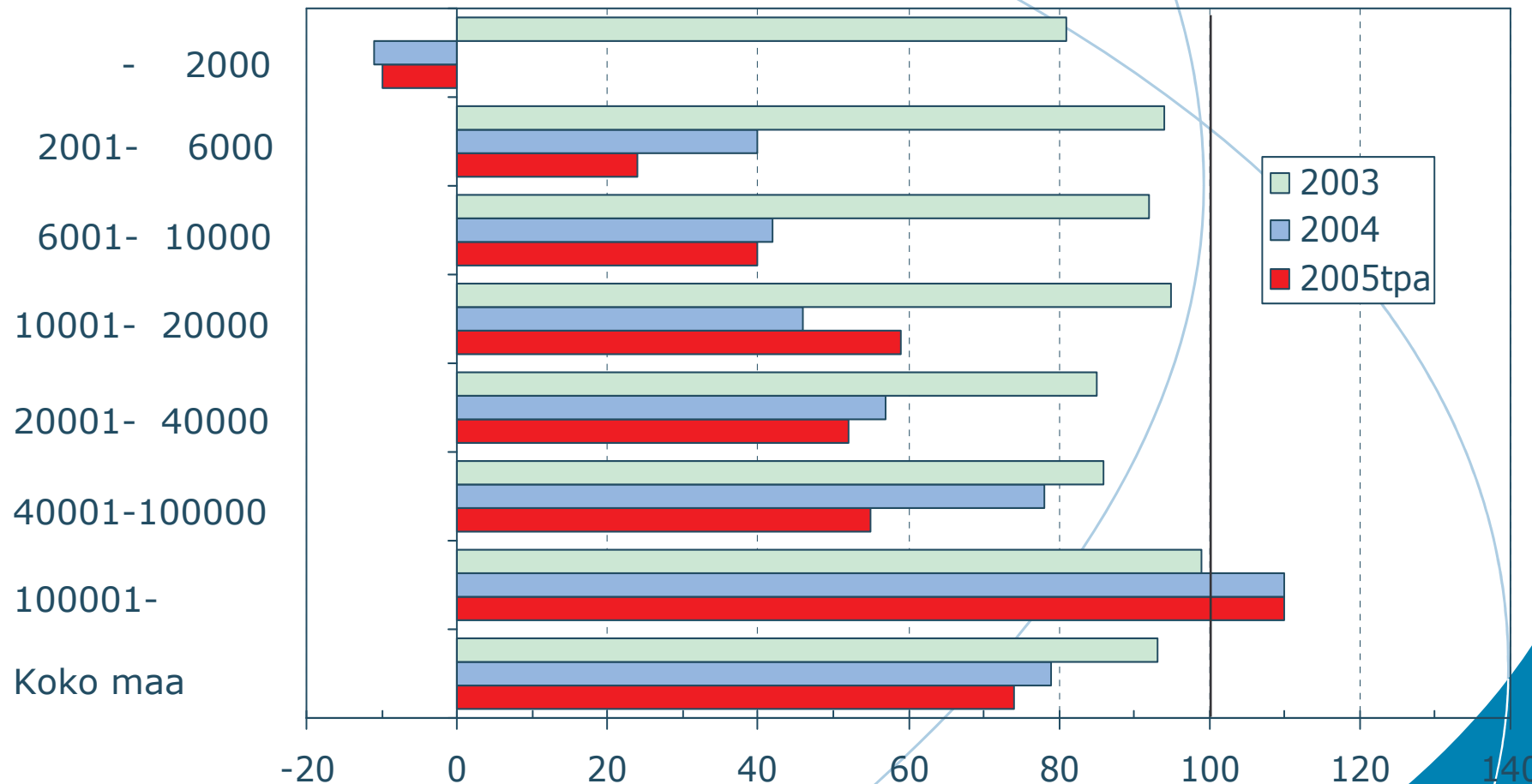

Lähde: Tilastokeskus. Vuoden 2005 luvut kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarvioiden mukaan.

Kuntien vuosikatteet kuntakoon mukaan

Vuosikate %:a poistoista 2003-2005

Kunnan asukasluku
31.12.2005*

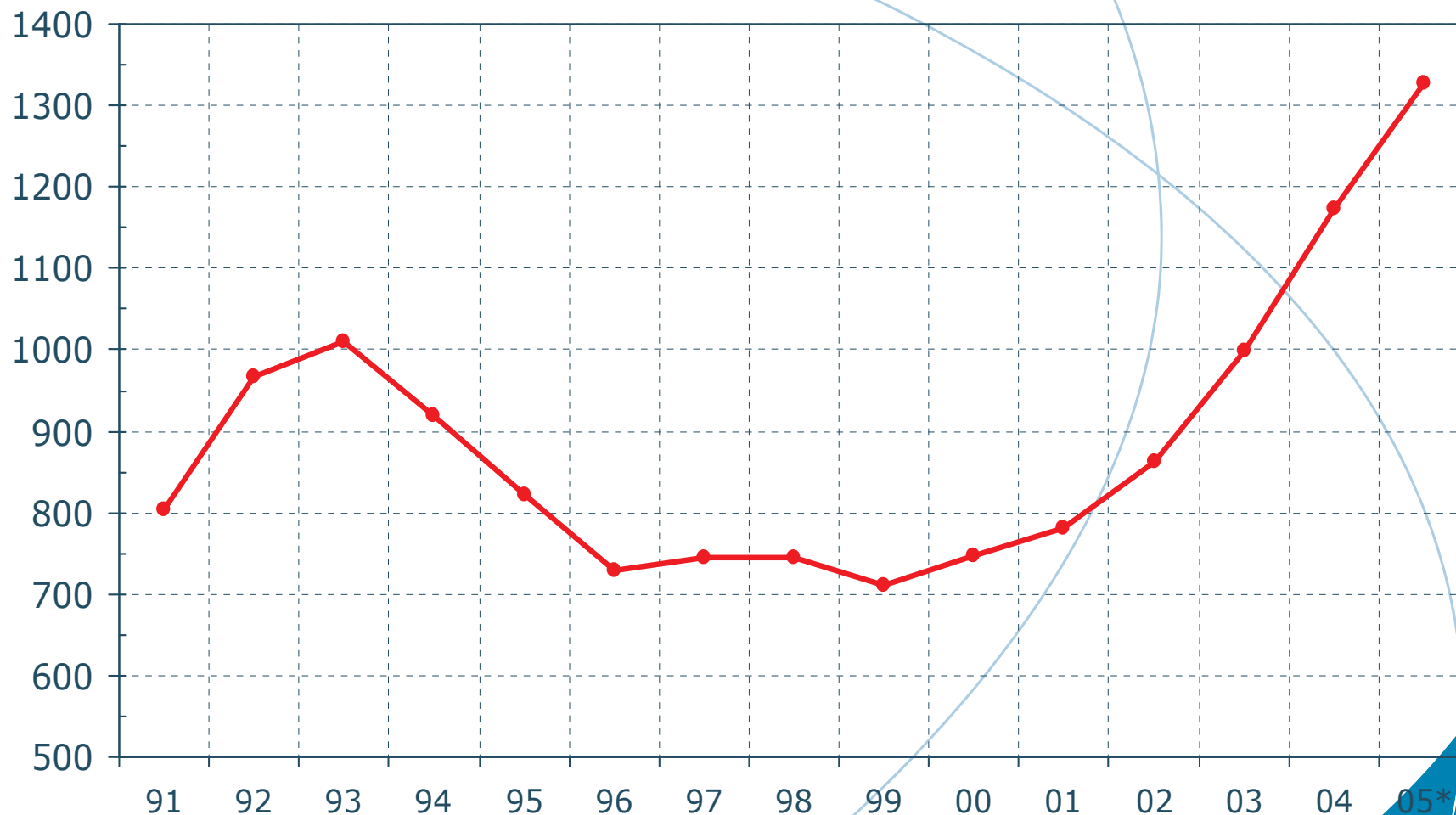
Lähde: Tilastokeskus

Kuntien vuosikatteet maakunnittain

Vuosikate %:a poistoista 2004-2005

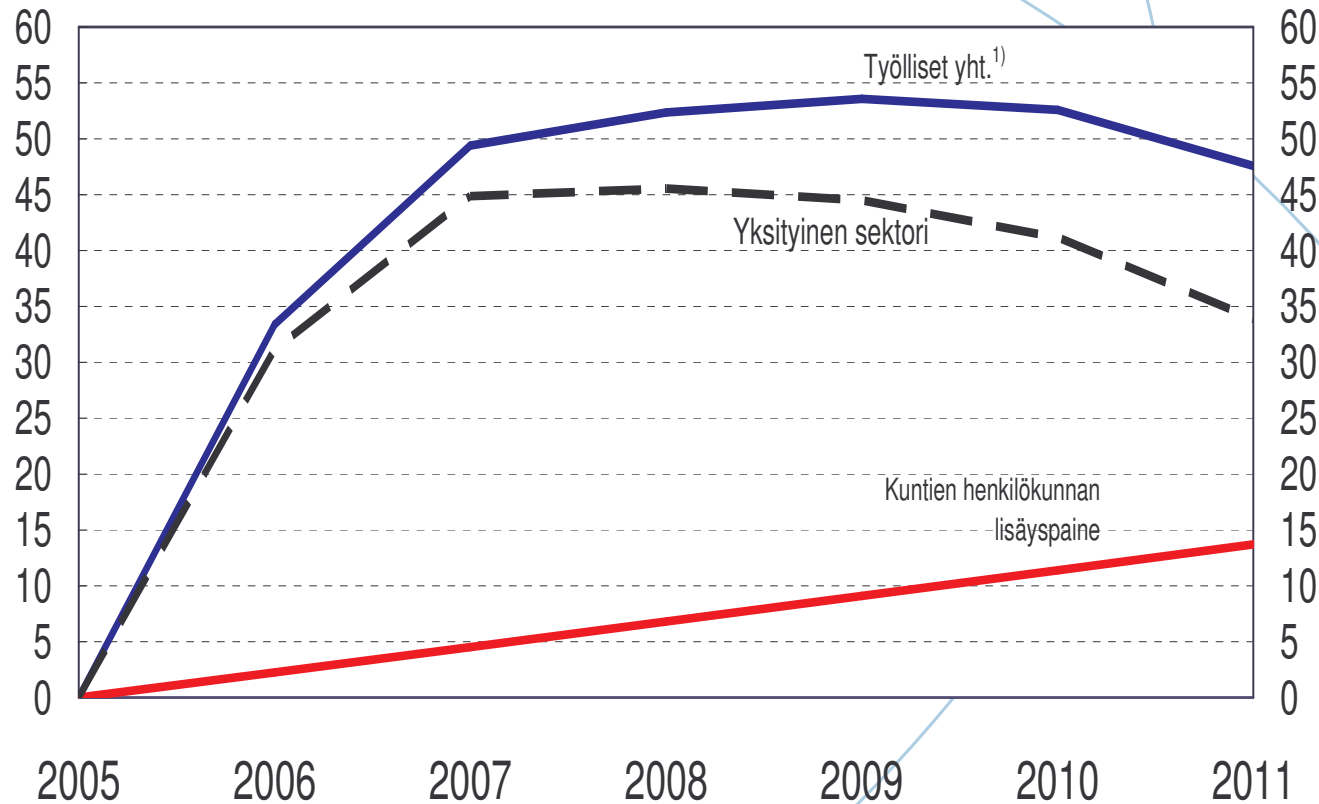
Kuntien lainakanta 31.12.1991-2005, €/as. *Valtion velkaa sen sijaan lyhennetään!*

Lähde: Tilastokeskus. Vuoden 2005 luvut kuntien tilinpäätösarvioiden mukaan.

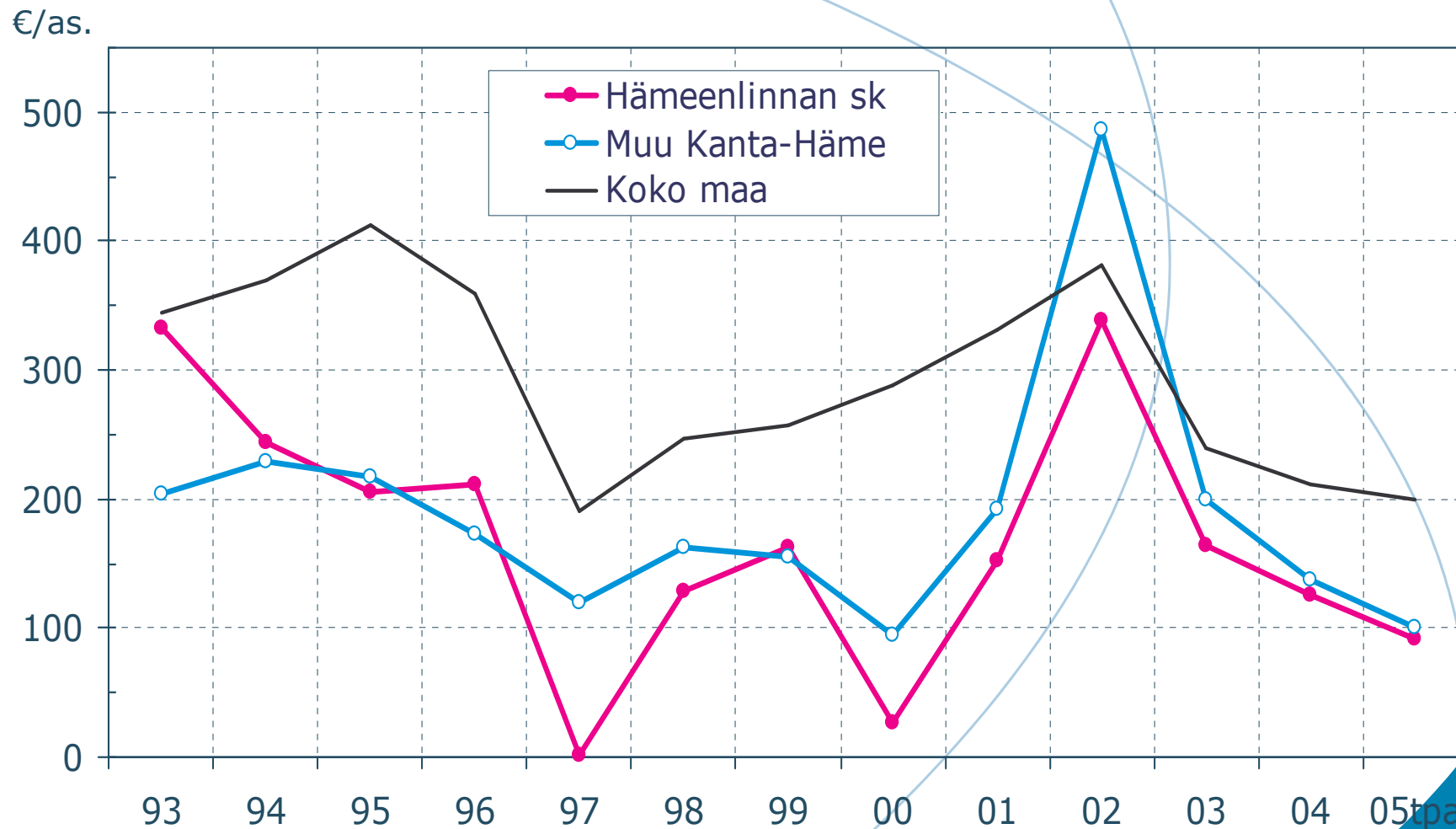
PPO 2007-2011 Talouden kehitysarvio

Kuntien henkilökunnan lisäyspaine ja kansantalouden kokonaistyöllisyys kehyskaudella, kumulatiivinen muutos, 1000 henkilöä

1) Ennuste VM, Kuntien henkilöstöarvio KUTHANEK:in laskelmat

Kuntien vuosikatteet 1993-2005, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

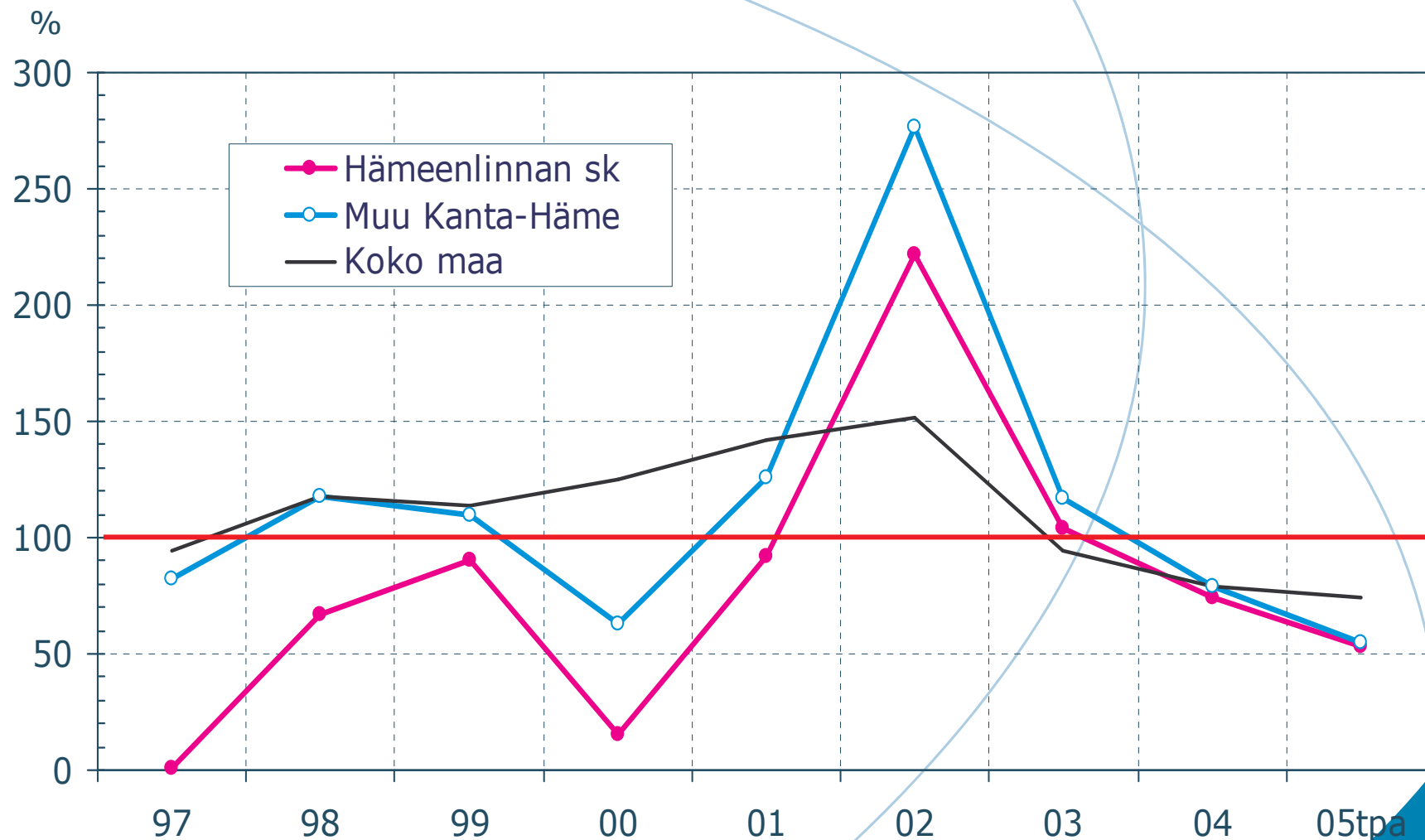

T Kietäväinen

16.3.2006

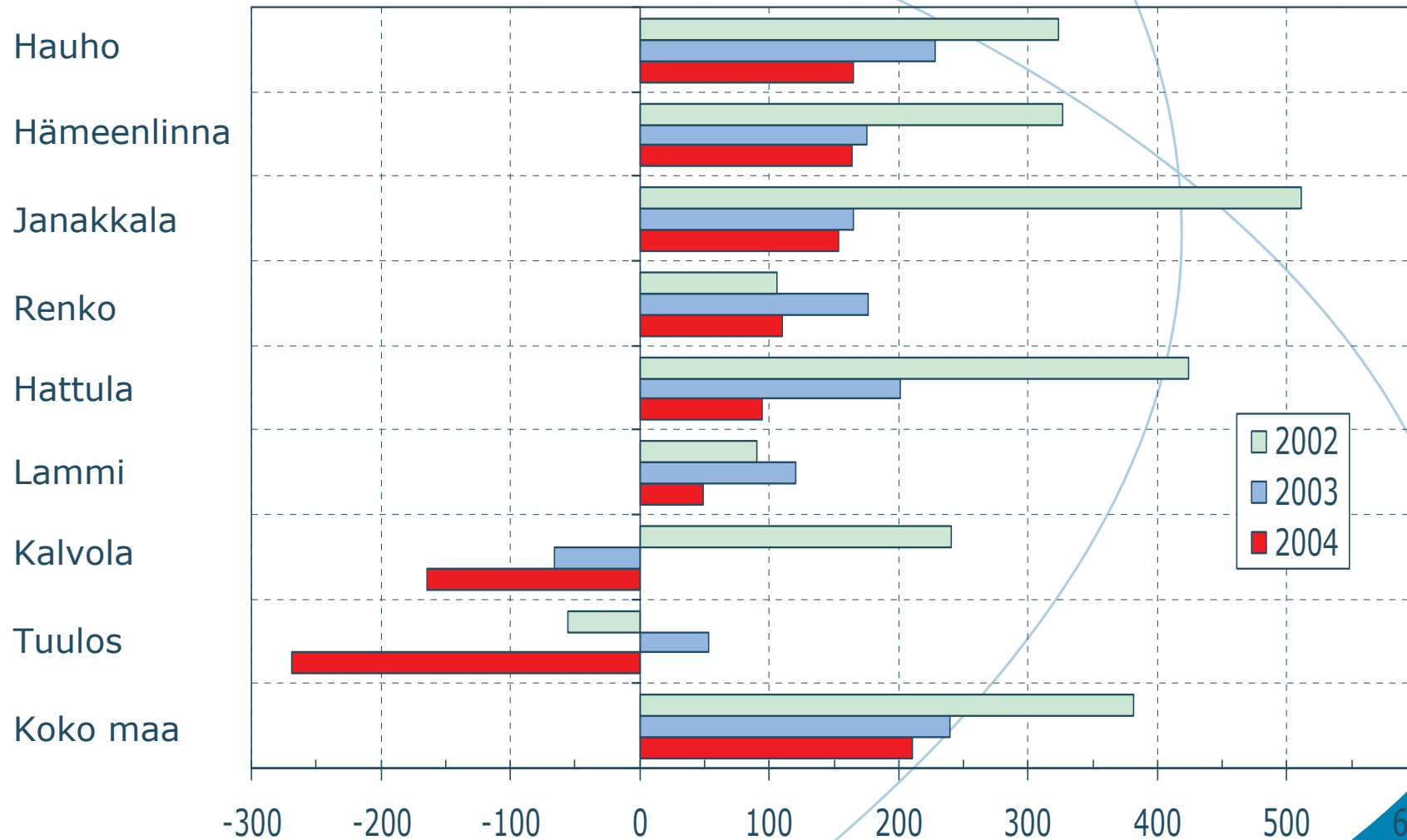
16

Kuntien vuosikatteet %:a poistoista 1997-2005

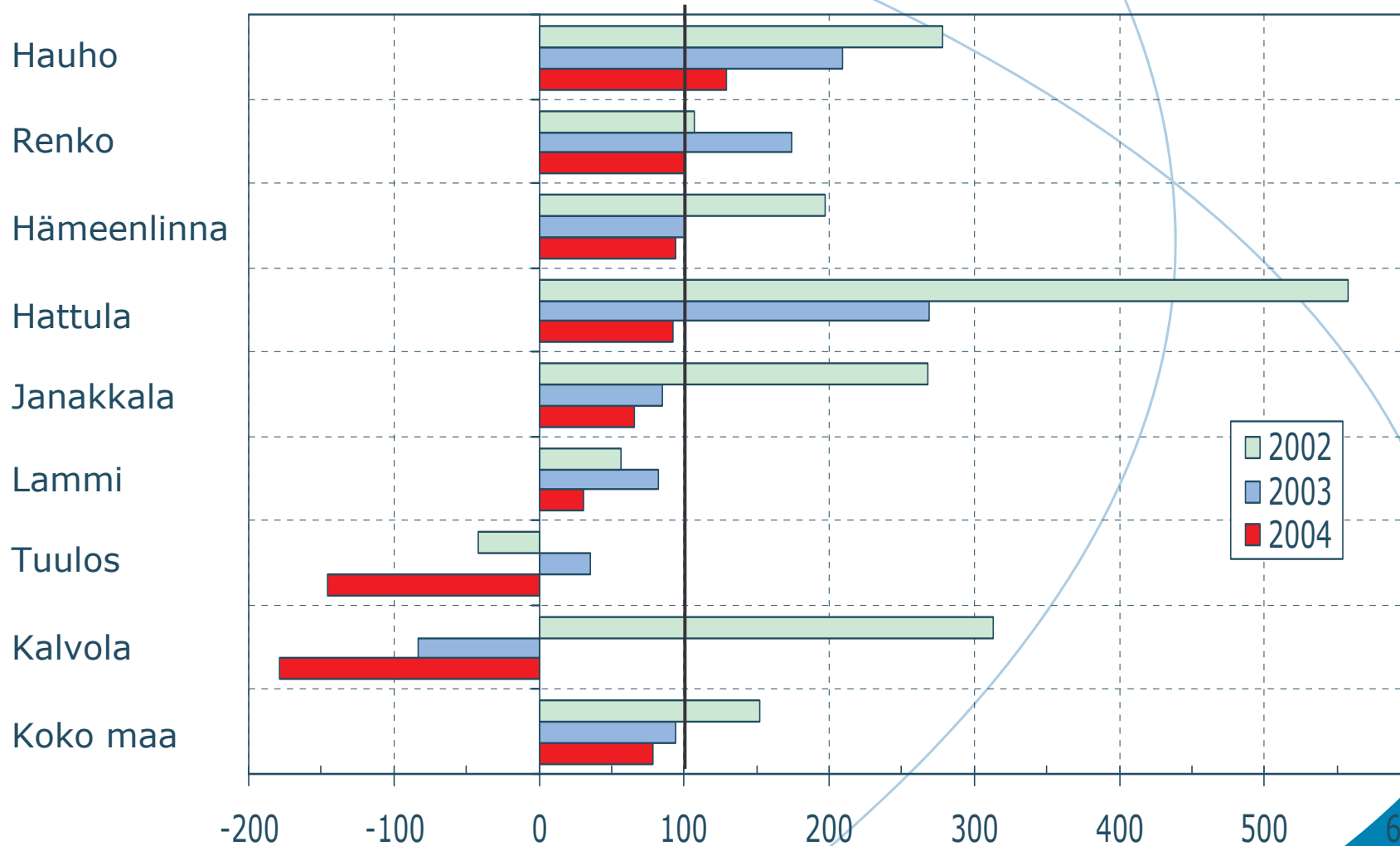

Lähde: Tilastokeskus

Kuntien vuosikatteet 2002-2004, euroa/as. Hämeenlinnan seutukunnan kunnissa

Kuntien vuosikatteet %:a poistoista 2002-2004 Hämeenlinnan seutukunnan kunnissa

Kuntaliitto
Kommunförbundet

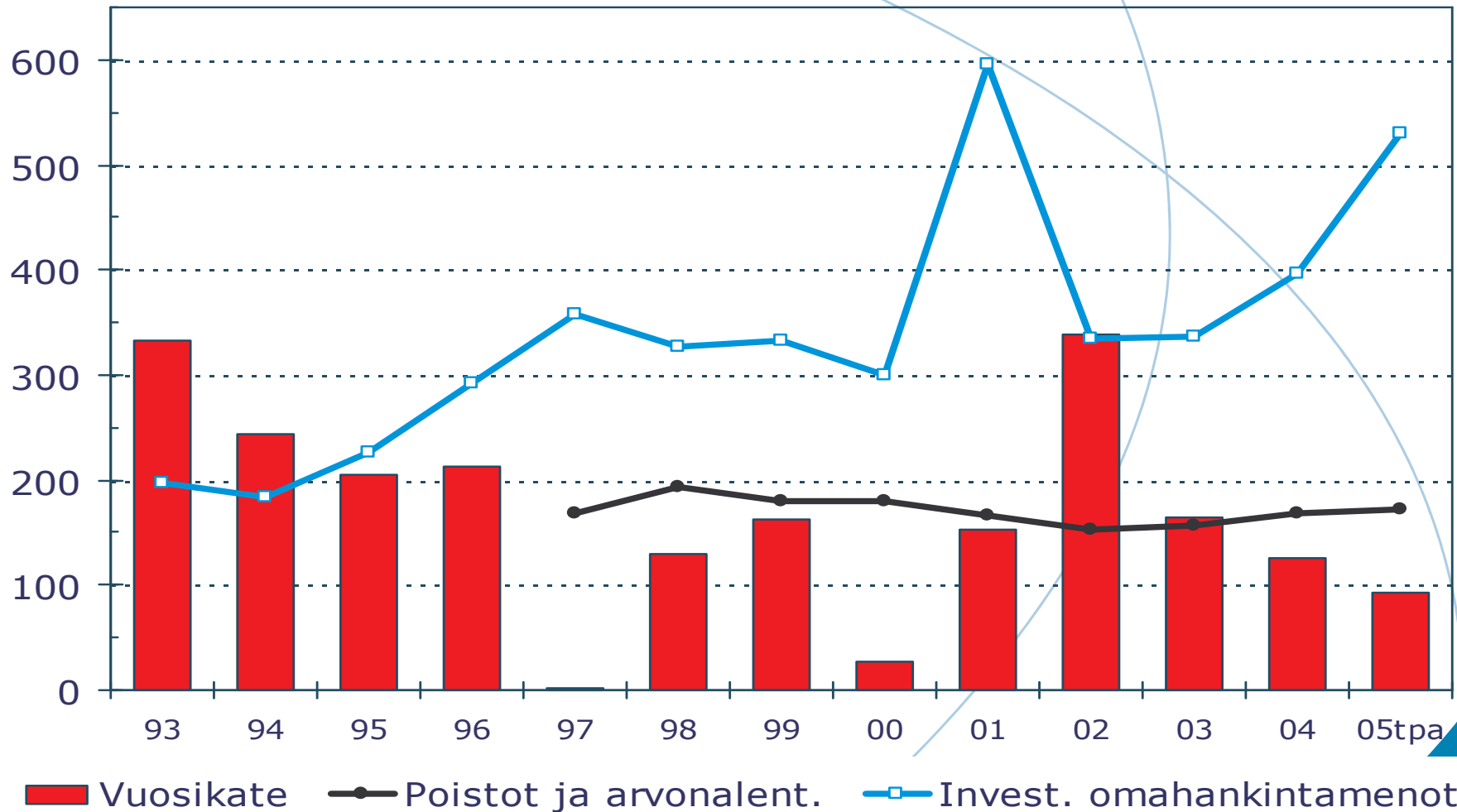
Lähde: Tilastokeskus

T Kietäväinen

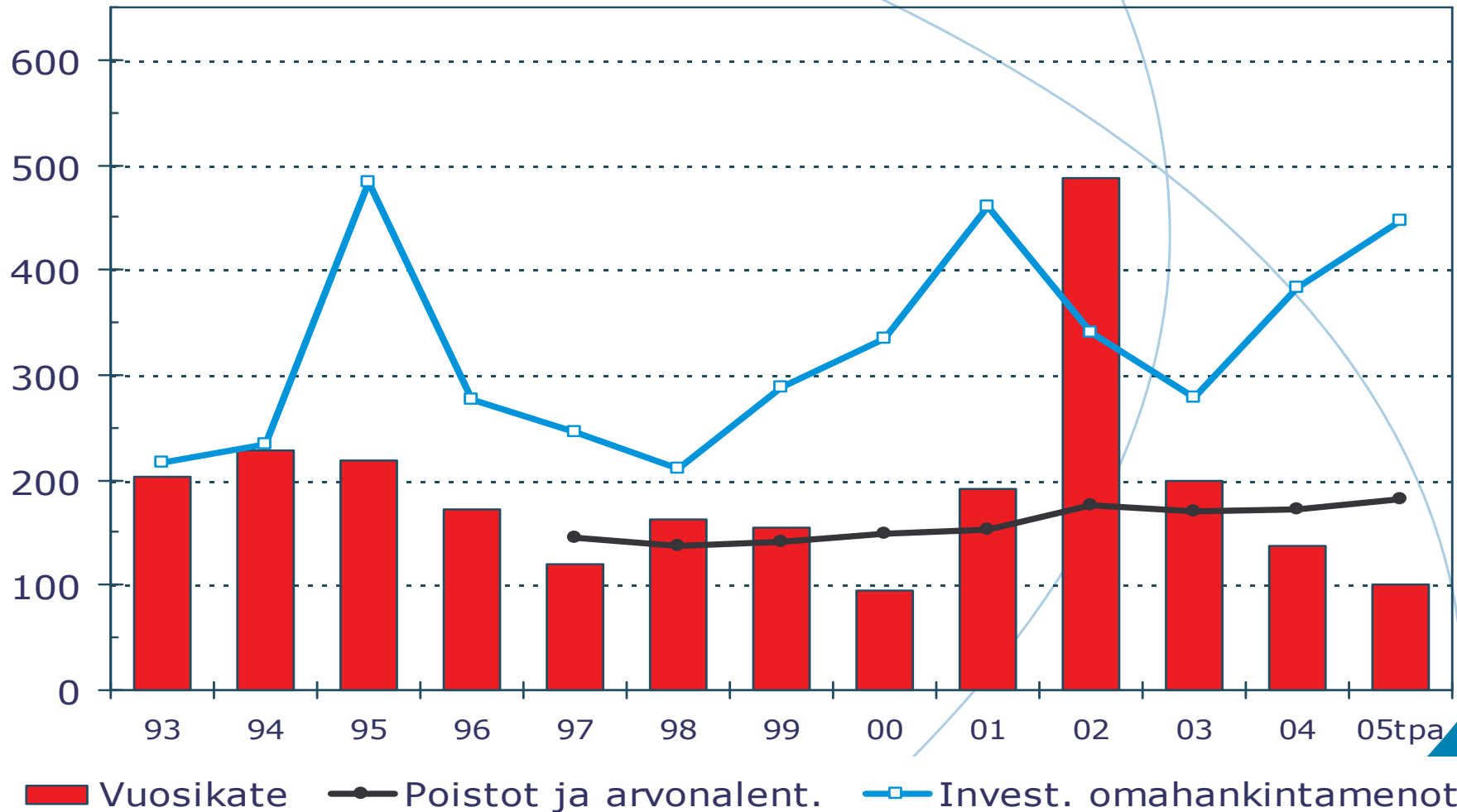
16.3.2006

19

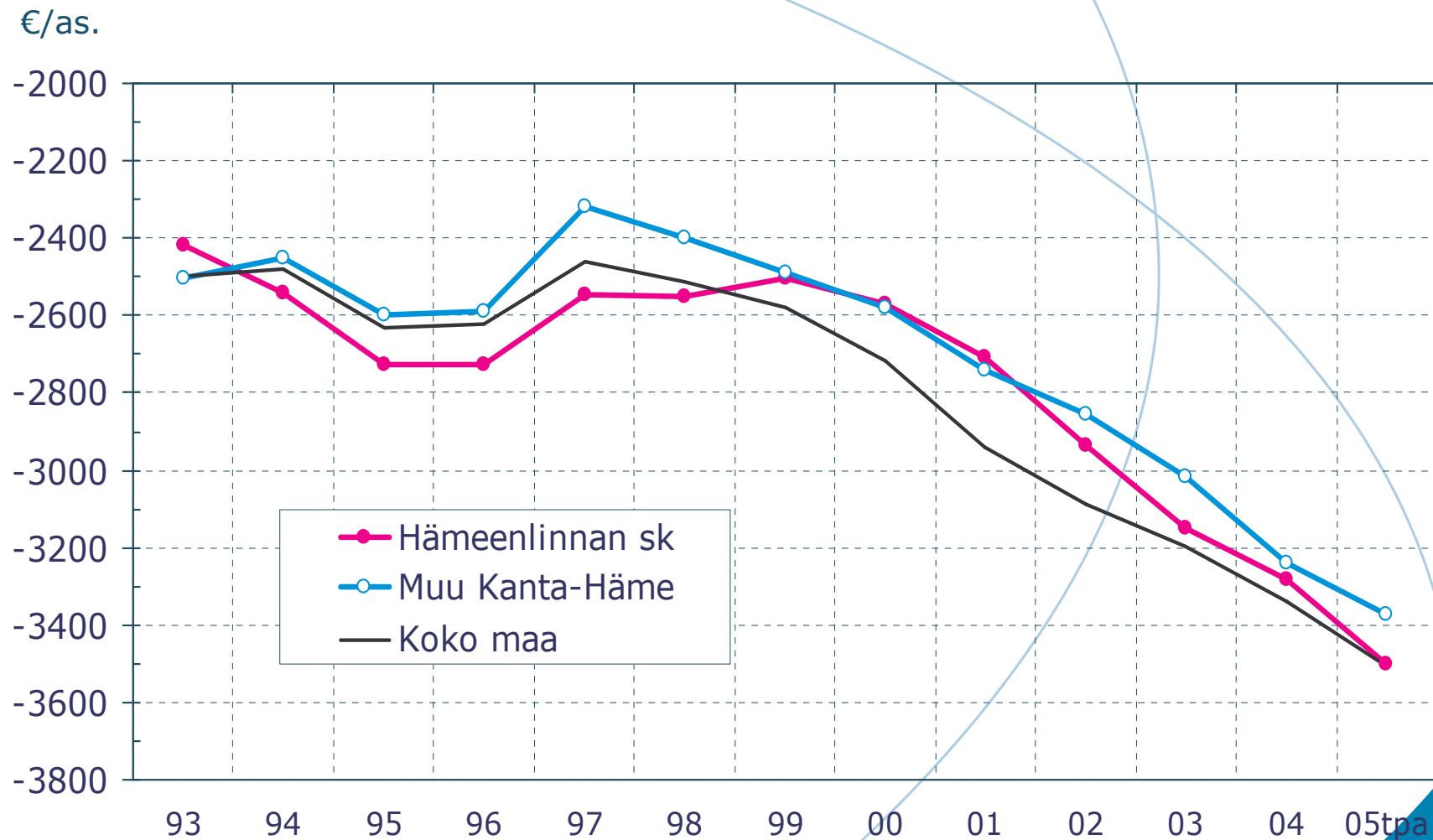
Vuosikate, poistot sekä investoinnit Hämeenlinnan seutukunta, €/as.

Vuosikate, poistot sekä investoinnit Kanta-Häme pl. Hämeenlinnan sk, €/as.

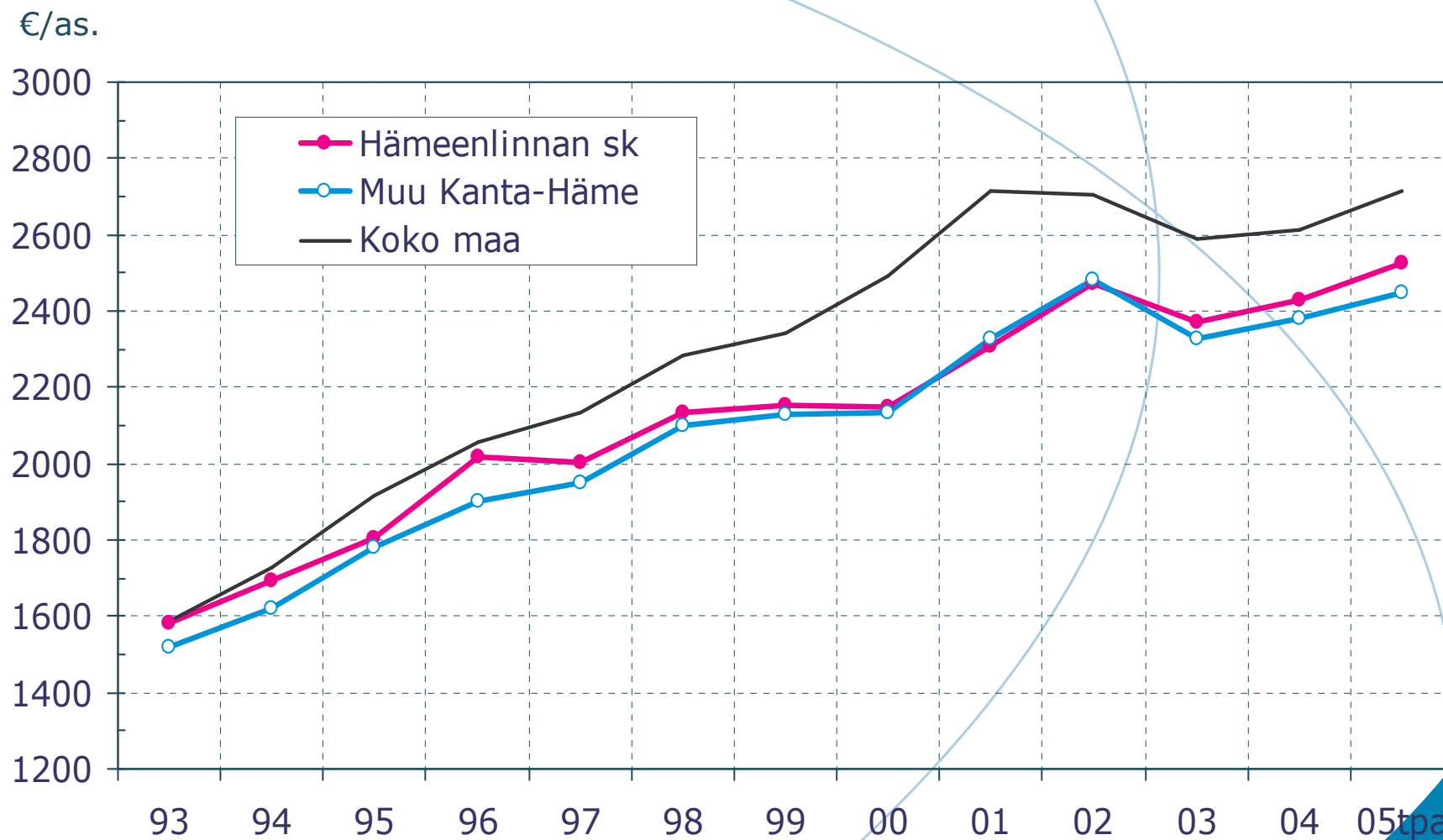

Kuntien toimintakatteet 1993-2005, €/as.

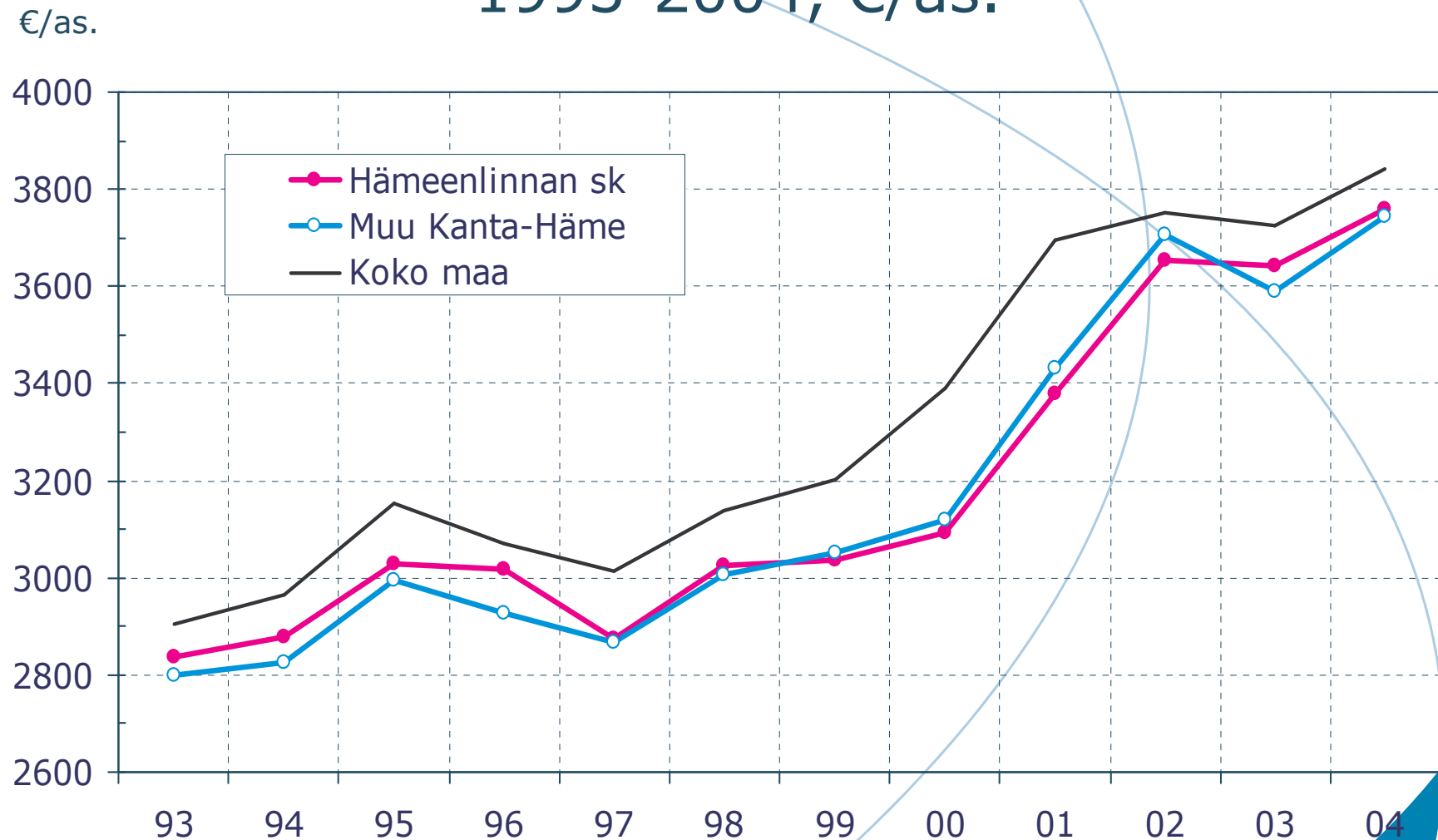
Lähde: Tilastokeskus

Kuntien verotulot 1993-2005, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

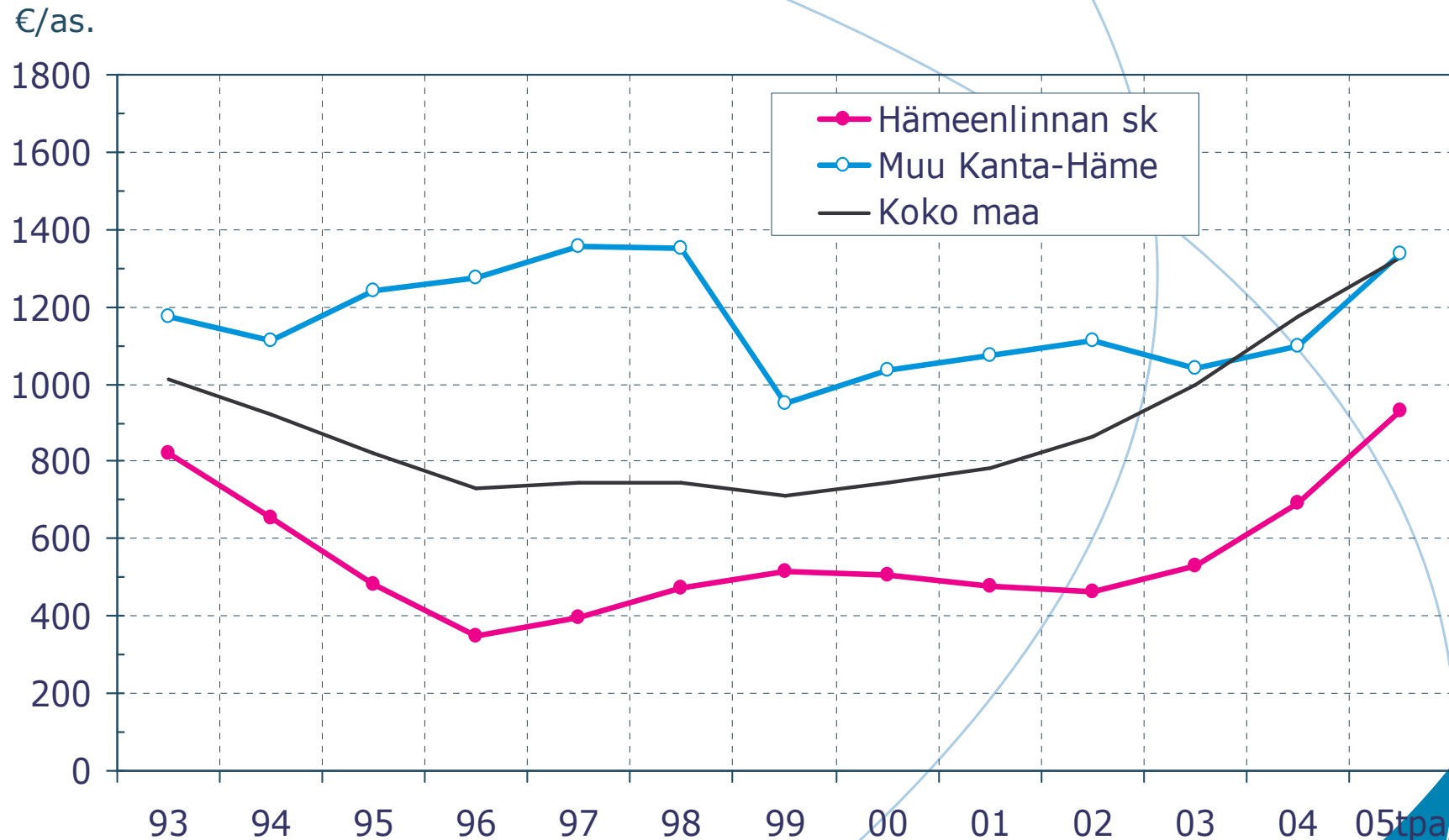
Kuntien verotulot + käyttötalouden valtionosuudet¹⁾ 1993-2004, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

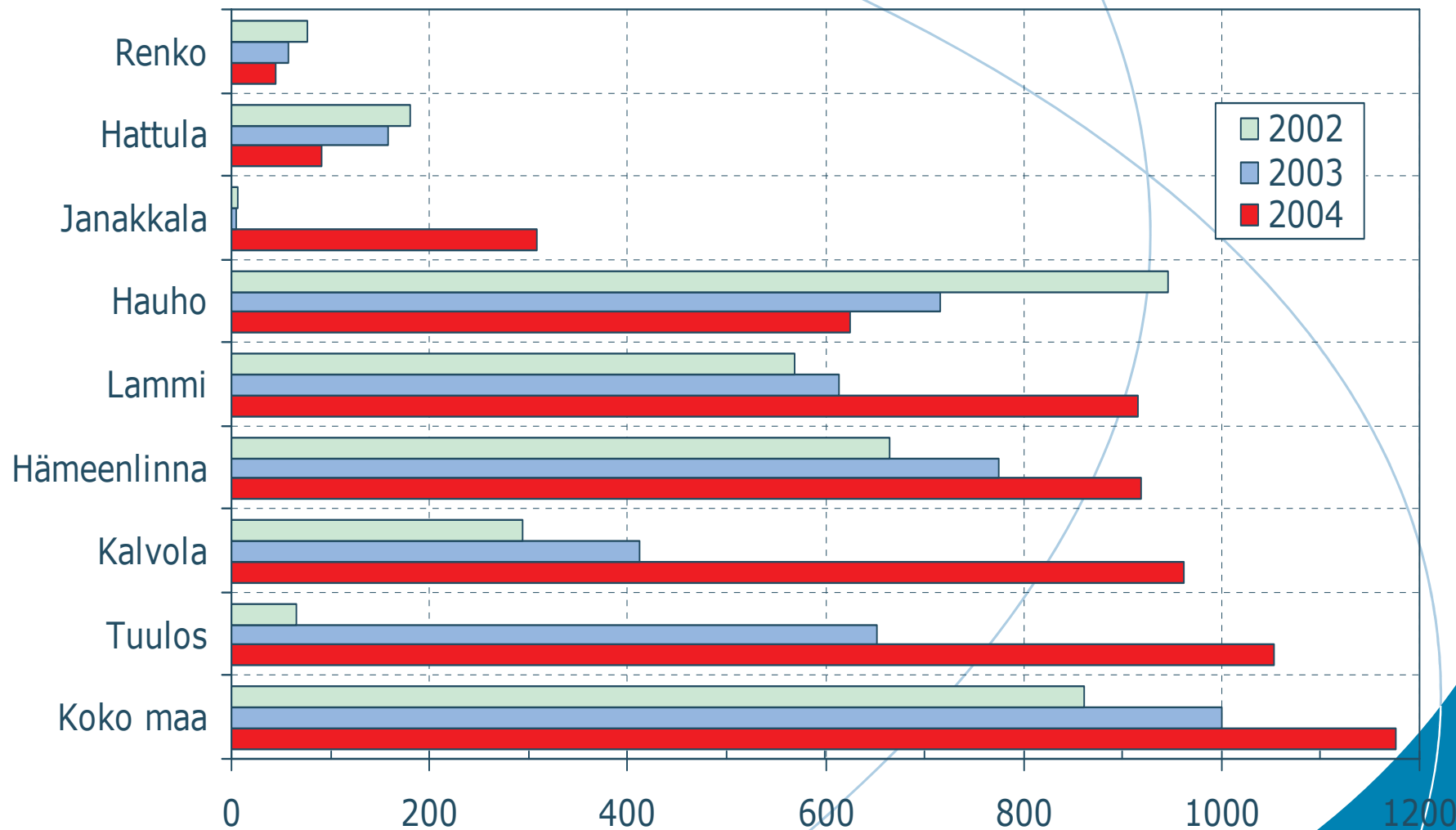
1) Valtionosuudet sisältävät 1997-2004 kuntakohtaistetut opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet (lähde: OPH), työllistämistuet sekä muut tuet ja avustukset valtiolta

Kuntien lainakanta 31.12.1993-2005, €/as.

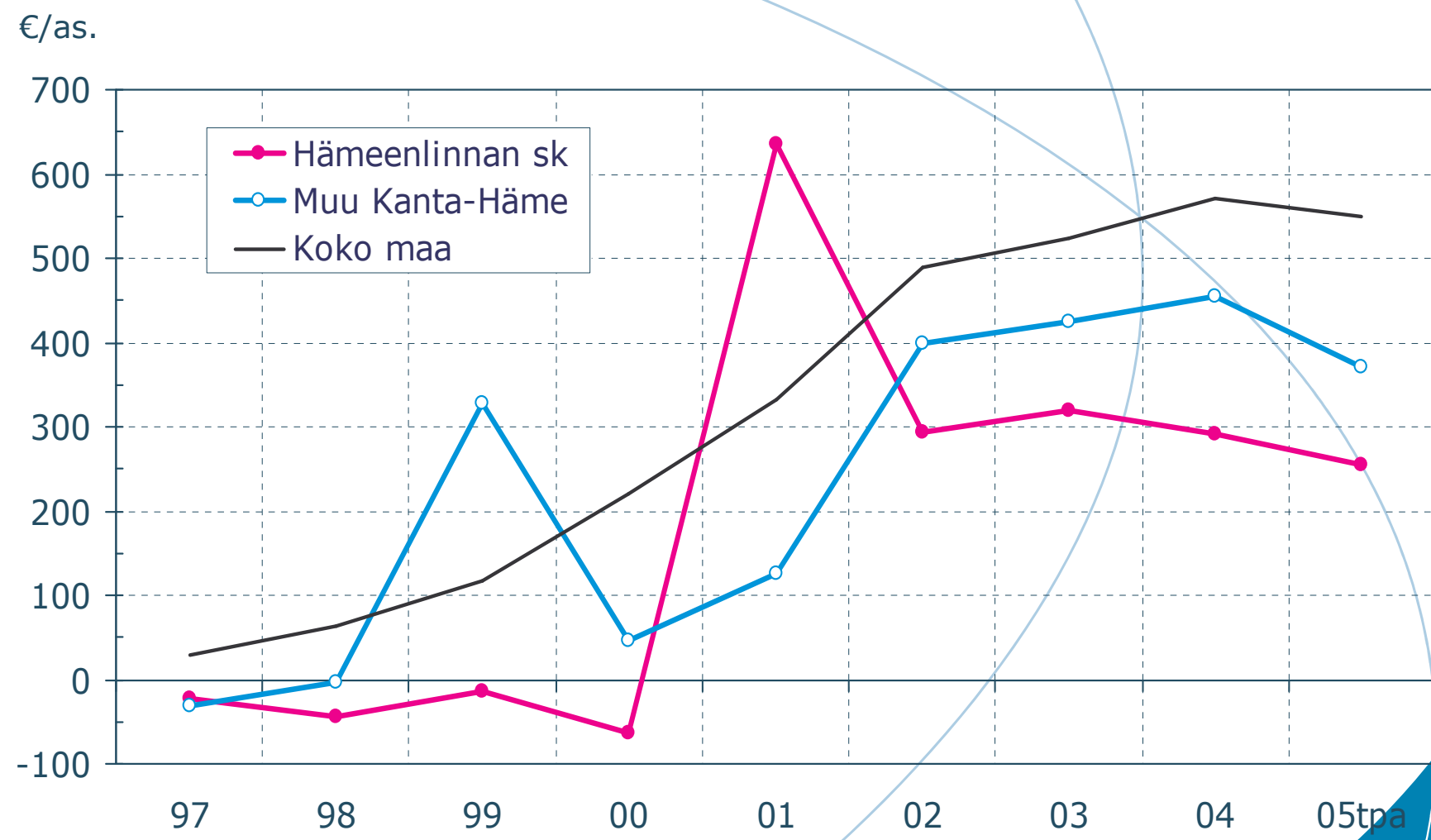

Lähde: Tilastokeskus

Kuntien lainakanta 31.12.2002-2004, euroa/as. Hämeenlinnan seutukunnan kunnissa

Taseen mukainen yli-/alijäämä 1997-2005, €/as.

Lähde: Tilastokeskus

T Kietäväinen

16.3.2006

27

Miksi kuntatalouden tulos on negatiivinen?

Yksinomaan valtion toimenpiteistä aiheutunutta mm.:

- Kompensoimattomat veroverovähennykset 1997-2003 yli 800 milj.€ vrt. jokaisen kunnan vuosikatteen nostaminen poistojen suuruiseksi vaatisi 2005 tilinpäätösarvioiden mukaan n.550 milj. €
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen jälkeenjääneisyyden poisto toisi yli 50 milj. € maksutuloja vuositasolla
- Valtionosuuksien indeksitarkistuksen leikkaukset vuosina 2001-2006 yli 330 miljoonaa euroa
- Uusia tehtäviä - mm. hoitotakuu nosti vuonna 2005 kuntien menoja n. 150 milj. €

Lisäksi kunnista riippumattomasti:

- Palvelujen kysynnän lisäys ja ansiotason nousu (2005 4 %)
- Järkevän palvelutuotannon esteet valtionosuuksissa ja muissa normeissa - purettava PARAS-hankkeen yhteydessä pikaisesti!

Kunta- ja palvelurakennehankkeessa keskeistä:

- **Miksi uudistus?:** ikääntyminen, verokilpailu, rakennemuutos => nykyisillä toimintatavoilla ei kyetä turvaamaan palveluja 10-15 v kuluttua – **uudistus tarvitaan palveluiden turvaamiseksi**
- **Valtion kuntapolitiikan vahvistaminen:** peruspalveluohjelma lakisääteiseksi, tehtävät ja tulot tasapainoon, kuntien ja valtion tehtävien jako selkeäksi, yhteiskunnan ja kansalaisen vastuusuhteiden rajanveto, menokehitykseen vaikuttaminen ratkaisevaa! Toimintaa ohjaavan normiston keventäminen.
- **Palveluprosessit uudistettava:** palvelujen järjestämissuunnitelma jokaiseen kuntaan, kuntaliitoksissa ja yhteistoiminta-alueilla kuntien yhteisenä prosessina. Tilaaja-tuottaja –mallit, ulkoistaminen jne.
- **Hallintomallit avoimeen keskusteluun:** *peruskunta, aluekunta- ja piirimallit* eivät sellaisenaan toteudu. Vaihtoehtoja sallittava! Sopimusviidakkoa ja lukuisia kuntayhtymiä karsittava, johtamisen edellytyksiä ja kansanvaltaa vahvistettava! **Henkilöstön keskeinen rooli huomioitava: suuri eläkkeelle siirtymä (150.000 seur. 10 vuotena=> ei irtisanomisia, vaan suuri rekrytointitarve**

Tämän hetken arvio, mitä lopputulokseksi?

- **Puitelaki**, joka asettaa uudistukselle suunnan, tavoitteet, aikataulun ja vastuutukset. Lakiesitys valmistuu keväällä 2006
- Kunnilta päätöksiä **kuntaliitoksista** ja **yhteistyöalueista** syksyyn 2007 mennessä ja samalla pohjalla palveluiden järjestämissuunnitelmat – VN:lle valta velvoittaa kunta yhteistyöhön?
- Muutoksia palvelutuotantotapoihin sote + opetus, tukitoiminnot, tilaaja-tuottajamallit, etäratkaisut, verkottuvat toimintamallit, ulkoistaminen...
- Uudet hallintorakenteet voimaan 1.1.2009 – niiden pohjalta kuntavaalit lokakuussa 2008
- Nykyistä vähemmän kuntia, kuntayhtymiä ja muita yhteistyörakenteita => kuntaliitokset, monitoimialaiset kuntayhtymät ja ylläpitäjäkuntamallit => selkeyttä ja toimivampaa kansanvaltaa ja johtamista
- Valtion ja kuntien keskinäiseen työnjakoon ei merkittäviä muutoksia: AMK:t, palo- ja pelastustoimi, toimeentulotuen normitettu etuus, elatustuki...
- Kuntien toimintaa ohjaavan normiston purku tärkeää – riittääkö poliittinen rohkeus?

Puitelain aikataulun hahmottelua

- HE kesäkuu 2006
- Laki voimaan 1.1.2007
- Kuntien esitykset uusista kunnista ja peruspalvelupiireistä 1.9.2007
- Kaikilta kunnilta palvelusuunnitelmat, suunnitelmat palvelurakenteiden yhteensovittamisesta, tuotantotavoista, yhteispalvelupisteistä, sähköisestä asioinnista ym. 30.11.2007
- VN päättää uusien kuntien ja peruspalvelupiirien perustamisesta vuoden 2007 loppuun mennessä
- Järjestely voimaan 1.1.2009
- VN selonteko EdK:lle joskus 2011 ja VN:n jatkolinjaukset

Mietittävää Hämeenlinnan seudulla:

- Kilpailukyky: laaja strateginen yhteistyö
- Palvelut: julkiset, yksityiset
- Kansalaisvaikuttaminen/sitouttaminen